

The article deals with theoretical approaches to understanding the concept of the emotional state of the artist-musician. The essence of stage experiences has been revealed. The approaches to overcoming the stage barrier have been analyzed.

Key words: musician, personality, anxiety, emotionality, sensuality, mental health.

УДК 811.111:316.77:791(045)

Блискун Л.
студентка 4-го курсу,
спеціальність «Філологія (англійська)»,
Мукачівський державний університет
Теличко Н.В.
доктор педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

ПОТЕНЦІАЛ ВІДЕОФОНОГРАМИ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ БАЗОВИХ ЗАГАЛЬНОДИДАКТИЧНИХ І МЕТОДИЧНИХ ПРИНЦИПІВ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В АНГЛІЙСЬКОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ СПІЛКУВАННІ

У статті розглянуто вербальні та невербальні компоненти англійського діалогічного спілкування. Сконкретизано потенціал автентичного художнього фільму з точки зору реалізації загально-дидактичних та методичних вимог до формування комунікативної компетенції в англійському діалогічному спілкуванні.

Ключові слова: діалогічне спілкування, автентичний художній фільм, мовленнєво-розумова активність, вербальні невербальні засоби спілкування, відеофонограма.

В організації навчального процесу для формування іншомовної комунікативної компетенції в англійському діалогічному спілкуванні (ДС) з використанням відеофонограма (ВФГ), автентичний художній фільм (АХФ), зокрема, дає можливість ефективно реалізувати такі загальнодидактичні принципи - виховуючого навчання, активності, наочності, посильності, міцності та методичні принципи - комунікативності, поетапності.

Одним із важливих загально-дидактичних принципів навчання є принцип *виховуючого навчання* ІМ, який реалізується в такій організації навчального процесу з формування іншомовної комунікативної компетенції в англійському

ДС з використанням ВФГ, що надає студентам можливість проявити себе як особистість, отримати гармонійний і всебічний розвиток, удосконалювати свої здібності, сформувавши пізнавальні мотиви як домінуючі в навчальній діяльності. АХФ дозволяють зробити процес навчання ДС живим, цікавим, проблемним, емоційним, викликають ефект співчуття, оскільки інформація за допомогою ВФГ подається у двох планах: сенсорному і субсенсорному. Під час перегляду у студентів виникають естетичні почуття, співпереживання, позитивні та негативні емоції. Зміст АХФ пробуджує у студентів творчу особистість, викликає бажання обмінятися і обговорити те, що він побачив на екрані, тим самим створюючи комунікативний фон для обговорень та дискусій. Виховання під час навчання здійснюється змістом самого фільму.

Велике значення для організації процесу формування іншомовної комунікативної компетенції в англійському ДС з використанням ВФГ має *принцип активності*, що передбачає високу мовленнєво-розумову активність студентів — інтелектуальну, емоційну та мовленнєву — в оволодінні іншомовною мовленнєвою діяльністю. Оволодіння іншомовним мовленням можливе за умови інтенсифікованої навчальної діяльності кожного студента, ВФГ, АХФ зокрема, дозволяє організувати навчальний процес так, що кожен студент стає його активним учасником. Розуміння змісту АХФ обумовлює виникнення у студентів особливих емоцій і має специфічну емоціонально-раціональну структуру сприйняття: АХФ сприймається спочатку глобально, синтетично, завдяки уяві і емоціям, а аналіз включається пізніше з метою оцінки деталей [4, с.19]. Хоча під час перегляду АХФ студент знаходиться не в реальній, а в умовній ситуації, все рівно він є активним учасником тих подій, які відбуваються на екрані, приймає рішення, робить умовиводи, думає про те, щоб він зробив на місці дійових осіб. АХФ сприймається студентами на двох рівнях — „буденному” і „творчому” [4, с. 18]. „Буденне” сприйняття здійснюється студентами на рівні глобального розуміння фабули, сюжету, образів дійових осіб; „творче” — на рівні оцінки АХФ, умінні характеризувати його естетично, інтерпретувати закладені і реалізовані в ньому думки, висловлювати власне ставлення до цих думок. Саме другий рівень повинен домінувати з метою формування іншомовної комунікативної компетенції [5, с.18].

Цінним є потенціал ВФГ під час реалізації загальнодидактичного *принципу наочності*. Наочність відіграє важливу роль у формуванні іншомовних навичок і вмінь, засвоєнні мовного і мовленнєвого матеріалу. АХФ допомагає реалізувати мовленнєву, ситуативну, контекстну, графічну, картинну та емоційно-експресивну наочність. Реалізація принципу наочності у процесі навчання ІМ забезпечує успішне формування іншомовної комунікативної

компетенції в англійському ДС, оскільки слухова-зорова наочність ВФГ виконує функцію зразка автентичного спілкування, дозволяє показати емоційне забарвлення мовлення, відтворити акти спілкування в певних обставинах, створюючи великий вибір комунікативних ситуацій, які служать стимулом до мовленнєвої діяльності студентів.

Під час формування комунікативної компетенції в ДС з використанням АХФ важливо дотримуватися *принципу посильності*, що передбачає ретельний відбір навчального матеріалу і видів вправ з цим матеріалом з урахуванням рівня підготовки студентів. На цьому принципі базуються критерії відбору АХФ, які обґрунтовані і детально описані у підрозділі 2.1 цього дослідження: урахування співвідношення вокабуляру фільму і лексики студентів; порівняно нескладної, здебільшого лінійної послідовності подій у фільмі; урахування кількості дійових осіб; урахування темпу мовлення акторів. Цього загально-дидактичного принципу важливо дотримуватися під час вправління, поступово збільшуючи зростання складності — від простого до складного: на початку для засвоєння студентам слід пропонувати менш складні за формою та значенням вербальні та невербальні засоби спілкування, які під час ознайомлення та початку вправління не викликають особливих труднощів.

Особливе значення у формуванні іншомовної комунікативної компетенції в англійському ДС з використанням ВФГ набуває загально-дидактичний *принцип міцності*. Для здійснення іншомовної мовленнєвої комунікації в пам'яті студента повинна утримуватися певна кількість лексичних одиниць, мовленнєвих зразків, словосполучень, розмовних кліше тощо. У навчальному процесі міцність засвоєного мовного та мовленнєвого матеріалу може бути забезпечена шляхом підвищення змістовності навчального матеріалу, здійснення яскравого першого знайомства з новим матеріалом, що можливо з використанням АХФ, що дає підґрунтя для створення стійких образів у пам'яті студентів. Важливим є також систематичне виконання вправ, робота усіх аналізаторів — слухового, зорового, моторного і мовленнєво-моторного — у процесі засвоєння матеріалу, виконання великої кількості творчих завдань, систематичного контролю знання матеріалу.

Одним із головних загально-дидактичних принципів є *принцип свідомості* у навчанні ІМ. За цим принципом передбачено цілеспрямований відбір навчального матеріалу, який забезпечує розвиток пізнавальних здібностей студентів. Усвідомлення явища, яке має бути засвоєним, забезпечується шляхом моделювання типових ситуацій спілкування, під час яких студенти, завдяки розумовій роботі, краще розуміють призначення цього явища та особливості його вживання. ВФГ створює можливості для моделювання різних ситуацій, забезпечуючи їх варіації під час навчання ДС.

Провідним методичним принципом, який сприяє успішному досягненню головної мети навчання ІМ — навчити студентів іншомовному спілкуванню — є *принцип комунікативності* [2, с.46], що передбачає побудову процесу формування іншомовної комунікативної компетенції в англійському ДС з використанням АХФ як моделі процесу реальної комунікації, яка має зберігати усі найсуттєвіші риси об'єкта, що моделюється. Комунікативні ситуації, що використовуються у навчанні ДС, мають моделювати типові ситуації реального життя у відповідній сфері комунікації.

Велике значення в навчанні ДС має побудова навчання з додержанням такого методичного принципу, як *принцип поетапності*. У сучасній методиці виділяють два основні підходи до навчання ДС. Перший підхід — „згори вниз” спрямований на оволодіння цілісними актами спілкування — багаторазове відтворення (читання, прослуховування, вивчення напам'ять) готового зразка діалогу, який є еталоном для побудови подібних текстів з наступним варіюванням лексичного наповнення зразка, відпрацювання елементів та самостійне продукування аналогічних висловлень. З одного боку, навчання ДС з використанням базового діалогу є методично обґрунтованим, оскільки він є орієнтиром для усвідомлення студентами іншомовних засобів і способів актуалізації ДС, його слухове сприйняття разом з опорою на друкований текст сприяє створенню коректних слухових образів, а одночасність сприйняття по двох каналах полегшує цей процес. Але з іншого боку, механічне заучування діалогів заважає адаптуватися у реальному спонтанному спілкуванні, засвоєні таким шляхом окремі частини міцно цементуються у свідомості у зв'язку з певною навчальною ситуацією, створені стійкі асоціації заважають відібрати у певний момент потрібні елементи для розмови в різних ситуаціях [3, с.87].

Другий підхід до навчання ДС — шлях „знизу догори” — передбачає іншу поетапну організацію навчання ДС від засвоєння спочатку одиниць ДС — ДЄ на основі запропонованої навчальної комунікативної ситуації, що не виключає прослуховування діалогів-зразків. У цьому дослідженні надано перевагу шляху „знизу догори”.

Цінність автентичної ВФГ пояснюється тим, що сприймання повідомлення одночасно по слуховому і зоровому каналах має величезне значення для інтегрованого навчання студентів вербального і невербального компонентів ДС. Оскільки зоровий аналізатор структурно та функціонально пов'язаний зі слуховим, у результаті їхньої синхронної взаємодії під час рецепції збільшується обсяг інформації, вона сприймається глобально та повно. Зорова модальність відіграє найважливішу роль у системі постійних та змінних зв'язків поміж усіма іншими модальностями, вона вбирає та трансформує весь сенсорно-перцептивний досвід суб'єкта, тому що пропускна здатність зорового

аналізатору дуже велика. ВФГ створює як раціональний, так і емоційний вплив на студента. Під час аналізу ВФГ ми виходили з того, що аудіоряд складається з двох компонентів: вербального та невербального.

I. Вербальний компонент — це усне мовлення в діалогічній і монологічній формах у кадрі з видимим мовцем; усне мовлення в діалогічній і монологічній формах за кадром, без видимого мовця.

II. Невербальний компонент — фонації, паузи, зітхання, інтонація, музика і шуми.

У відеоряді ми визначаємо чотири компоненти: 1) зображення людей — зовнішність, одяг, зачіска, макіяж; 2) динаміка мови тіла — кінесичні, проксемічні і такесичні елементи; артикуляційні рухи; поведінка; 3) вербальний компонент — письмове мовлення у формі листів, записок і написів; 4) артефакти — обставини і предмети, залучені до процесу спілкування.

У ВФГ можуть бути наявними компоненти аудіо- та відеорядів у нескінченному числі комбінацій. Виділено три основні плани співвідношення аудіо- та відеорядів ВФГ: 1) семантичний план — ідентичність зорового та звукового рядів, контраст і контрапункт; 2) квантитивний план, який характеризує обсяг зорової і слухової інформації; 3) темпоральний план — одночасність або неодноразовість представлення релевантної слухової і зорової інформації [1, с. 75].

Підсумовуючи викладене вище, можна стверджувати, що ВФГ є ефективним дійовим засобом додержання в навчальному процесі педагогічних та методичних принципів. Наступний розділ цього дослідження присвячено технології навчання майбутніх філологів англійського ДС з використанням АХФ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігич О. Б. Методична освіта майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи / О. Б. Бігич. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2008. – 278 с.
2. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник / Л.С. Панова, І.Ф. Андрійко, С.В. Тезікова // Наукові записки. Серія «Філологічні науки»: збірник наукових праць. – 2009. – №81. – С. 141 – 146.
3. Кондратюк Т. Інноваційні технології / Т. Кондратюк. – Харків: Фоліо, 2011. – 355 с.
4. aron N. C. Always on: language in an online and mobile world / N. C. Baron // Oxford: Oxford University Press. – 2015. – P. 19 – 22.

5. Widdowson H.G. Communication and Community. The Pragmatics of ESP / H. G. Widdowson // English for Specific Purposes. – 2008. – No. 17 /1. – P. 3–14.

The article deals with the verbal and nonverbal components of English dialogic communication. The potential of an authentic feature film from the point of view of the implementation of general-didactic and methodical requirements for the formation of communicative competence in English dialogical communication is has been substantiated.

Keywords: dialogue dialogue, authentic feature film, speech-mental activity, verbal non-verbal means of communication, videofonogram.

УДК 378.011.3-057.87:7.071.2(045)

Богуш Ю.
студентка спеціальності СО(ММ) -2спз,
Мукачівський державний університет
Дудаш А.
асистент кафедри СДМТД,
Мукачівський державний університет

ДИРИГУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ВИЩИХ МИСТЕЦЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розкривається сутність дисципліни диригування, яка формує професійні навички майбутнього керівника інструментального колективу, сприяє інтелектуальному розвитку студента, виховує в ньому любов до своєї професії.

Ключові слова: диригування, виховання високопрофесійного диригента, формування професійних навичок, інструментальний колектив, навчання в інституті мистецтв.

Виховання високопрофесійного диригента – одна із складних проблем сьогодення, яка зумовлена тим, що серед інших професій диригентське мистецтво є чи не наймолодшим, хоч і має свою багатовікову історію.

Диригування є однією із важливих навчальних дисциплін формування майбутніх фахівців-диригентів, керівників творчих колективів, сприяє розвитку їх інтелектуального рівня та особистісних якостей.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>